

Osnovna šola Hudinja

BORUT ALUJEVIČ

avtorja:
Matic Bračič
Nick Jokič

mentorica:
Helena Klemen, predmetna učiteljica razrednega pouka

Mestna občina Celje, Mladi za Celje
Celje, 2008

Osnovna šola Hudinja

Borut Alujevič

Šifra: HERMAN II. CELJSKI

Osnovna šola Hudinja

Borut Alujevič

Avtorji: Matic Bračič, 9.r
Nick Jokič, 8.r

Mentorica: Helena Klemen

Kazalo

I.	Povzetek	6
II.	Uvod	8
III.	Življenjepis	19
VI.	Družina	19
V.	Otroštvo	21
VI.	Šolanje	24
VII.	Službovanje	42
VIII.	Družbeno – politično in kulturno angažiranje ...	52
IX.	Moja pot	55
X.	Retrospektiva igralske poti	56
X. 1.	Moje vloge	56
X. 2 .	Režija	60
X. 3.	Upravnik SLG Celje	60
XI.	Nagrade in priznanja	62
XII.	Drugi o Borutu Alujeviču	64
XII. 1	Pisni viri	64
XII. 1. 1.	Moj oči	64
XII. 1. 2.	Moji spomini na Boruta Alujeviča	66
XII. 1. 3.	Oče	67
XII. 1. 4.	Vitez	71
XIII.	Zaključek	74
XIV.	Literatura in viri	77

I. Povzetek

Vsako mesto, ki da kaj nase, ima svoje gledališče, bodisi amatersko, bodisi poklicno. Začetki gledališča v Celju segajo v 19.stoletje, leta 1950 pa je amatersko gledališče preraslo v poklicno z imenom Slovensko ljudsko gledališče Celje (SLG Celje). Srčika gledališča so igralci, ob njih pa še druge službe, n. pr. upravnik, brez katerih ni celostne podobe gledališča. V raziskovalni nalogi sva predstavila igralca in pozneje upravnika SLG Celje Boruta Alujeviča. Od leta 1966 do 1986 je bil stalni član igralskega ansambla, nato pa dolgih 22 letih upravnik SLG Celje. Ob odhodu je zapustil gledališče v dobri kondiciji. Za delo je bil tudi nagrajen.

Pri zbiranju potrebnih informacij sva naredila intervju z gospodom Borutom Alujevičem, zbrala in proučila njegovo biografijo in pisna pričevanja njegovih sodelavcev, znancev in prijateljev, pridobila tudi ustna pričevanja, obiskala gledališke predstave in gledališko stavbo.

Tako je nastala mini monografija o Borutu Alujeviču, ki je vse poklicno življenje ostal zapisan »svojemu« gledališču in smo ga zato uvrstili med plejado znanih Celjanov, ki so Osebnosti mojega kraja.

Slika 1
Borut Alujevič, igralec
Junij 2005
(Vir: zasebna zbirka)

II. Uvod

» Dolžan ni samo, kar velewa mu stan,
kar more, to mož je storiti dolžan.«

(Simon Gregorčič, Življenje ni praznik)

Gledališče je hram umetnosti. Talijin, hram zgoščenege življenja, hram čustev vseh vrst in odtenkov: veselja, žalosti, hrepenenja, obupa, zanosa, patosa, jeze, sovraštva in ljubezni. Ljudje potrebujejo gledališče, če ga nimajo, ga naredijo. Vsak človek je igralec, več ali manj se zna pretvarjati, oponašati, vendar je le nekaterim muza Talija ali rojenica ali kdorkoli že, položila v zibelko žlahtni dar igralstva, ki ga vsak prepozna. Igralci, bodisi v gledališču ali na filmu, posredujejo ljudem umetnost lepe besede, misli in čustev, prikaz življenja in medčloveških odnosov.

Začetki gledališča segajo daleč nazaj v zgodovino, ko so si ljudje s prikazovanjem in plesom skušali pridobiti naklonjenost skrivnostnih sil narave: dežja, poplav, potresov, grmenja. Gledališče v svoji praobliki vsebuje elemente posnemanja ali predstavljanje kakšnega bitja ali pojava, kar je še danes osnovna prvina igranja. Igranje je obstajalo še preden je bila izumljena pisava. S pisavo pa so začele gledališke igre. V začetku sta bili gledališče in religija povezani, nato pa sta se razšli. Najstarejše je azijsko gledališče, ki je že imelo vse, kar je osnova še danes: napisani tekst, igralce, oder in občinstvo.

Evropsko gledališče ima svoj začetek v antični Grčiji, sprva kot obred, posvečen bogu Dionizu, kasneje so prenesli dogajanje v polkrožni prostor. Lep zgled tega je še danes ohranjeno gledališče v Epidavrosu na Poleponezu, kjer je bilo tudi znano zdravilišče. Grško gledališče je z dramatikami – tragedijami – Evripidom, Ajshilom in Sofoklejem ter komediografom Aristofanom doseglo višek. Rimljani so gledališče prevzeli od Grkov in ga postavili v amfiteater. V srednjem veku je bilo gledališče v službi in varstvu Cerkve, v renesansi pa se je osamosvojilo in s Shakespearjem doseglo višek, od tod naprej se je gledališče samo še razvijalo, posodabljalno in iskalo nove oblike posredovanj dramske umetnosti.

Ko je vojna, muze molčijo, vendar dolgo nemo ne zdržijo, oglasijo se za dosego miru in delujejo za mir. Človek je pač tak, da se v njem kopičijo sovraštvo, mržnja, pohlep, sla po oblasti, ko je mera polna, je vojna in na koncu spet mir. Gledališče ima poslanstvo, da sprošča napetosti, zabava, vzgoja, »skratka drži življenju ogledalo, da kaže čednosti njene poteze, pregrehi njeno podobo, svojemu času in družbi njeno obliko in odtiske« (W. Shakespeare).

Gledališče je velika družina s svojim domom, kjer so vloge porazdeljene tako, da sistem deluje. Vse je podrejeno gledališkim predstavam, ki so »izdelki in storitve« umetniške vrednosti, s katerimi si gledališčniki služijo vsakdanji kruh. So predstave, namenjene že odrasli publiki in so predstave za mlade, ki še le spoznavajo gledališče in postajajo gledališka publika. Marsikdo od teh mladih pa tudi začuti v sebi igralski

dar in klic muze Talije. Obisk šolarjev na mladinskih predstavah so prav poučne ekskurzije poznavanja celotnega gledališkega ustroja (oder, pododrje, orkester, vrvišče, žarometi, kulise, parter, lože, galerija, balkon, garderobe, gledališki list, tehnične delavnice, obrtniki). Obiski mladih v gledališču pomenijo tudi vzgojo za gledališče.

Seveda so igralci tisti, ki dajejo sol in ceno gledališču, pa vendar je še mnogo drugih, ki so prav tako zaslužni za uspeh predstave in ne prihajajo v neposredni stik z občinstvom, omenimo samo eno osebo, ki je za najino nalogo ključna, to je upravnik gledališča. Le-ta zagotavlja pogoje za delovanje gledališča, ga predstavlja navzven, obnavlja in vzdržuje, modernizira in ohranja pridobljeno tradicijo. Upravnik mora poznati vse v gledališču: osebe, oder, igralce in zakulisje, tehnične, ekonomske in pravne službe.

Oseba, ki je vse to, igralec in upravnik, je Borut Alujevič. Je akademsko izšolani igralec, tudi športni delavec. Leta 1966 se je poklicno zaposlil v SLG Celje. Dvajset let je bil igralec na odru, odigral je vse vrste vlog, naslovne, glavne in stranske. Nato je sprejel izziv upravnika gledališča, kar je bil 22 let. Izšel je iz igralskih vrst, zato je poznal igralce v dušo, gledališče do potankosti, kar je bila prednost in slabost, ker so prav tako drugi dobro poznali njega. Ob nastopu nove »vloge« je bil uveljavljen igralec, v gledališču in v filmih (slovenskih), šolan govornik, priložnostni igralec na zabavah, pa tudi športni delavec, vaterpolski sodnik, kar mu je omogočalo, da je zdržal duševne in telesne napore, bil je tudi politično aktiven in član

Sveta Mestne občine Celje. Zato je oseba, ki je vzbudila najino radovednost in pozornost. Z njegovim blagohotnim dovoljenjem sva sklenila brskati po njegovih uspehih in delovanju ter ga predstaviti kot osebnost mojega (našega) kraja (mesta).

Ker je bil Borut Alujevič znana oseba, kot znanec iz sosednje ulice, sva domnevala:

- da je odigral več vidnih vlog in dobil priznanja;
- kot upravnik je bil dober gospodar;
- v njegovem obdobju upravnštva je postalo Celje prepoznavno po prireditvah vseslovenskega značaja;
- kot upravnik je sooblikoval kulturni in splošni razvoj mesta Celja tudi z meddržavnimi povezavami.

Kako priti do čim bolj verodostojne slike osebnosti Boruta Alujeviča, njegovega dela in uspeha?

Za začetek sva naredila z njim intervju, kjer sva dobila začetne informacije. Spoznala sva, da je zelo razgledan in ima odličen spomin, da je do sebe in svojega dela kar preveč strog in neizprosno iskren. Zato sva ga prosila še za biografijo, saj sva vedela, da ne bo nič olepševal ali dodajal, v kar ni povsem prepričan. Izbrala sva krog ljudi, ki ga poznajo in jih poprosila za pisno pričevanje, ki so najinega »raziskovanca« osvetlila z več zornih kotov. Uporabila sva ustne vire, vprašala sva nekaj naključno izbranih ljudi, kolikor in po čem poznajo najino »osebo«. Pridobila in preštudirala sva ustne vire in na koncu navedene pisne vire. Izbrane metode so se nama zdele primerne in zadostne za prikaz in pozitiven odnos do dela,

uspehov in zaslug spoštovanega igralca in tudi upravnika SLG Celje gospoda Boruta Alujeviča. Nisva se postavila v vlogo kritika, ki bi prej grajal kot hvalil, saj človek le v dobrih delih preživi samega sebe.

Borut Alujevič intervju

1. Kakšna je bila naloga direktorja gledališča?

To je bila težka naloga. Z malo denarja je bilo treba narediti dobre predstave, ki so primerne za gledalce vseh starosti. Treba je bilo poskrbeti za vso sceno, od luči, preko igralcev, kostumov do tona. To so bile zelo težke naloge, saj je opremljenost gledališča zelo slaba, denarja pa je vedno primanjkovalo.

Nekoč sem razmišljal, da bi uprizorili gledališko predstavo tako, kot so jo v času Molerja ali še prej: s svečami, saj je to najceneje. Po drugi strani sem se vedno, če me je kdo spraševal za honorar, za kostume ali sceno, šalil: prazna scena in nagi igralci bi bil najvišji honorar. Ukvarjal sem se s fistim, kar ni imelo neposrednega stika z umetnostjo.

Repertoarja nisem sestavljajal, nisem skrbel za to, kateri igralci bodo v gledališču igrali. Nisem skrbel za igralsko zasedbo ali režiserja gledališke igre. Za to tudi nisem smel poskrbeti, saj je

bila to naloga umetniških vodij, s katerimi sem bil v kar odličnih odnosih: z enimi bolj, z drugimi manj. Ko sem delal v upravi, jih je bilo sedem.

Upravnikovo delo je na eni strani zoprno delo, po drugi strani pa vendar lepo, saj sem izhajal iz poklica igralca in sem vedel, kako stvari tečejo, kaj je na odru pomembno, kakšno opremo, npr. katere zavese, kulise moramo kupiti, da bo imela predstava smisel.

Z delom upravnika sem bil delno zadovoljen, saj sem moral zapustiti lep poklic igralca, za kar sem se izšolal na akademiji. Vendar kot igralec nisem dosegel tistega, kar sem si želel na začetku svoje poklicne poti.

Pomagal sem si z osebnimi poznanstvi, bil sem tudi svetnik v Mestni občini Celje. Poznanstva so mi prinesla ne samo prijatelje gledališča, temveč tudi sredstva za gledališče.

Dneve komedije smo na primer gradili s tem, kar smo dobili od pokroviteljev. Tako je na začetku dneva komedije nastala krilatica med delavci in direktorji v gospodarstvu, da največ denarja dobita direktor bolnice in direktor gledališča. Direktor bolnice je kmalu nehal delati, jaz pa sem ostal še 22 let.

2. Čemu ste pri razvoju gledališča dajali prednost?

To ni bilo moje delo. Če me je kdo od umetniških vodij kaj vprašal, sem dal kakšen nasvet, saj sem imel 22 let igralskih izkušenj. Moj poudarek je bil na tem, da povem umetniškim vodjem, kdaj se predstave vlečejo, kdaj so predolge, kdaj jim manjka ritem. Temu so služile kontrolne vaje, ki nastopijo, ko je predstava že skoraj napravljena, da popravimo in olepšamo še zadnje stvari, če je pot seveda prava. Če je zgrešena, nič ne pomaga, vendar tudi to se kdaj zgodi. Pomembno nam je bilo, da smo naredili predstavo, ki je primerna za občinstvo; da so otroške predstave gledali radi tudi odrasli in da smo naredili predstave za odrasle, ki jih radi gledajo tudi otroci. V Celju je ta posebnost, da je odraslih gledalcev zelo malo, več je mladih, ki z veseljem hodijo v gledališče. Predvsem temu sem posvečal pozornost.

3. Zakaj ste se odločili postati upravnik gledališča Celje?

To je dolga zgodba. Nisem dosegel tistega, kar sem hotel. Namreč vsak igralec si želi postati zvezda, biti najboljši, da bi mu mediji posvečali veliko pozornosti. Ko sem prišel na akademijo, je bil Boris Kralj zelo znan igralec v ljubljanski Drami. Spominjam se, kako je rekel, da je prvič, ko je stopil na oder mislil, da bo zemlja počila. Pa ni počila, niti pod njim, niti pod mano. Spoznal sem, da so pota igralca zelo bridka, včasih te

hvalijo, včasih pa te kritiki dobesedno raztrgajo. Igralci seveda tudi spremljamo, kaj govorijo in pišejo o nas. Včasih sem bil tudi malo razočaran.

Kot igralec sem delal v časih samoupravljanja, kjer smo bili tako rekoč vsi »direktorji«. Imeli smo razne komisije, kjer smo se ukvarjali s plačami, pravilniki in mnogimi drugimi organizacijskimi rečmi. Povsod sem bil prisoten in vedno so me pri teh zadevah angažirali. Tako sem ugotovil, da se na tovrstne pravne zadeve kar dobro spoznam, kar mi je pozneje tudi pomagalo pri opravljanju dela upravnika.

Ko je upravnik Slavko Pezdir odšel in nismo imeli zamenjave, me je takratni vodja Andrej Hieng, nekje med hojo, mimo stranišč za občinstvo, vprašal, če bi prevzel mesto upravnika. Odgovoril sem mu, da bi morda res prevzel mesto upravnika.

Tako sem se odločil, da najprej prevzamem mesto v. d. direktorja, da bi spoznal, če sem sposoben za to delo in če so delavci v gledališču zadovoljni z mano. Po enem letu smo ugotovili, da zadeve funkcionirajo, prijavil sem se na razpis in bil imenovan za upravnika. Pozneje se je to še nekajkrat ponovilo. Tako je moje upravljanje trajalo 22 let. Nekako sem bil bolj zadovoljen kot v vlogi igralca, ker nad igralcem bdi veliko ljudi, od direktorja gledališča do šepetalca, in vsi bi te radi komandirali. Tega na delovnem mestu direktorja seveda ni bilo.

4. Najljubša igra?

Moje najljubše igre so bile tiste, ki so namenjene otrokom. Vedno sem čutil veliko povezanost z otroki oz. z mladim občinstvom. To je bilo najbolj odkrito občinstvo. Kadar si bil dober, so bili navdušeni, kadar pa ne, so postali nemirni in so začeli odhajati s predstave.

5. Preden ste postali direktor gledališča, ste igrali v številnih predstavah. Katera vloga vam je bila najbolj pisana na kožo?

Že velikokrat sem povedal to anekdoto, ker se mi zdi, da je prav prikupna. Nekoč sem igral ministra Debelina v Čarobni piščali Frana Roša. Imel sem zanimiv kostum, plesal sem in bil seveda debel. V prvi vrsti je sedel fant, ki je bil tudi precej »debel«. Na koncu igre, je fant iz prve vrste, medtem ko so drugi ploskali, s prstom kazal name in vzklikal: »Debela basa, debela basa!« To se mi je zdela najboljša kritika, ki sem jo kdaj doživel na odru.

Raje sem igral v komedijah kot v resnih igrah. Zdi se mi, da mi je ta žanr bil bolj pisan na kožo. Na različnih prireditvah sem včasih tudi zaigral kakšno komično vlogo, seveda brezplačno.

6. Tudi vaš sin je zašel v gledališke vode, ste ga pri tem spodbujali?

Že ko je bil star pet let, me je vedno spremljal. Bil je tudi pogosto za odrom in spoznaval delo in življenje igralca ter poustvarjanje predstav. Nisem si nikoli mislil, da bo še sam postal igralec. Ko ga na igralskem oddelku ljubljanske Akademije niso sprejeli, je študiral režijo v Zagrebu in mislil sem, da s tem ne bo zadovoljen. Obiskoval je tudi pouk solopetja in sedaj nastopa kot pevec. Od otroštva pa so mu ostali spomini na gledališče. Ko so me sprejeli na ljubljansko Akademijo, je moja mama prosila profesorje, da me ne sprejmejo, a so me. Jaz pa sem jih prosil, da sprejmejo mojega sina, a ga niso.

7. S čim se sedaj ukvarjate, ko ste se upokojili?

Načrtov sicer ne delam, ampak pri lepem vremenu hodim na golf, imam tudi vikend hišico, kjer pridno delam. Rad sem v naravi in se tam dobro počutim. Letos sem prvič lahko šel na dopust septembra, ki je zame najlepši mesec, saj ni nekega direndaja in voda je še dovolj topla. Nisem pod stresom, ker me ne čakajo pomembne naloge. Soproga pravi, da se ji zdi, da je vsak dan sobota, ker sem vsak dan doma.

8. Ali vam je bilo kdaj žal, da ste postali igralec?

Ne, nikoli mi ni bilo žal, da sem postal igralec. Že kot otrok sem si namreč želel postati igralec. Že kot dijak sem imel veliko nastopov v šoli, na ljubljanski Šubičevi gimnaziji sem igral glavne vloge v francoskih igrah. Vedno sem si želel biti ministrant pri maši, na žalost mi to ni nikoli uspelo, čeprav sem obiskoval verouk in smo otroci takrat vedeli veliko več o veri, kot vedo otroci danes. Nekoč so me vprašali, zakaj sem študiral za igralca in sem odgovoril, da sem šel po Ljubljani, bila je megla in sem se zaletel v stavbo, ki je v bistvu bila Slovensko narodno gledališče, Drama.

9. Katera nagrada, ki ste jo prejeli, vam je največ pomenila?

Nagrad nisem dobil prav veliko. Prejel sem nagrado Kulturne skupnosti za vlogo Romain Turnel v komedij Bolha v ušesu, pa Celjski grb, na katerega sem bil ponosen, čeprav sem po drugi strani bil malo razočaran, ker je bil samo srebrn. Najvišjo nagrado sicer dobiš, ko si tik pred smrtjo, zato sem kar vesel, da je še nisem dobil. Največ mi pomeni to, da me je francoska vlada imenovala za viteza akademskih palm. Mislim, da je to nagrado prejel le še en profesor, ki je spodbujal mladino, da se je ukvarjala s francoskimi igrami, francoskim jezikom in francosko kulturo. Zdelo se mi je, da je to najvišje priznanje, ki ga človek lahko prejme.

III. Življenjepis

Prav na začetku moram razočarati vse tiste, ki bi jih utegnil zanimati moj življenjepis, da se nikakor ne spominjam, kaj se je zgodilo ob mojem rojstvu.

Ostaja pa neizpodbitno dejstvo, da sem privekal na svet v tedaj z žico obkoljeni, od Italijanov okupirani Ljubljani, 16. maja 1942 leta.

Mati mi je kasneje, ko sem že končal šolanje, zaupala, da se v tistih prvih vojnih časih sploh niso prav zavedali, v kakšen svet me je spravila.

IV. Družina

Mati Majda je izhajala iz ugledne odvetniške družine mojega deda dr. Otona Fetticha (tega so nemški okupatorji odpeljali v koncentracijsko taborišče Dachau, od koder se ni več vnil), oče pa je bil tudi doktor prava, ki je prišel na študij iz Splita v Ljubljano, se tukaj poročil in se z vsemi silami vključil v tukajšnje življenje.

Tako sem bil in ostal »Dalmatinec iz Slovenije«, kar se mi še danes pozna.

Vsi moji strici in tete so bili univerzitetno izobraženi zdravniki, pravniki ali profesorji. Enako velja za mojega tri leta starejšega

brata Andreja, ki še danes pije kri študentom strojništva na Univerzi v Mariboru, in za večino bratrancev in se sestričen. Jaz pa sem zajadral med umetnike in tako potrdil znano dejstvo, da je v družini z veliko pametnimi tudi kakšen cirkusant.

Slika 2
Borut in Andrej Alujevič (brat)
1947 Ljubljana
(Vir: zasebna zbirka)

V. Otroštvo

Stanovali smo v Ljubljani v samem centru mesta v Dalmatinovi ulici 7. Tedaj je bil svet okoli naše hiše povsem drugačen. Skoraj nobenega prometa ni bilo na danes preobremenjenih ulicah. Tam, kjer danes vozijo neprestano avtomobili, smo se igrali med dvema ognjema ali poskušali igrati tenis.

Očeta so kmalu po koncu vojne zaradi njegovega političnega delovanja zaprli in obsodili v montiranem procesu na smrt, a je v osmih letih obredel kar nekaj slovenskih zaporov (po osamosvojitvi Slovenije 1991 je bil seveda rehabilitiran). Tako je bilo vso breme vzdrževanja družine na plečih matere, ki je hodila v kar dve službi, eno dopoldne in eno popoldne. Z bratom sva preživljala dneve bolj sama, v družbi mlajših bratrancev ali sosedovih otrok in bila prepuščena v dobrem in slabem služkinjam (tedaj so jim na novo dali vzdevek gospodinjske pomočnice), ki so bile nekakšen ostanek predvojnega meščanskega načina življenja. Te Micke, Olge ali Lizike so bile zelo verne in so nam v preprosti obliki pripovedovale zgodbe iz Svetega pisma in življenja svetnikov. Imel sem kar doma prvi verouk, v katerem je bilo najpogosteje omenjeno, kakšno krivico dela komunistična oblast duhovnikom in sveti materi Cerкви.

Tedaj smo živeli v pomanjkanju. Ne samo mi, ampak kar vsi ljudje v mestu, ki sem jih poznal. Ne toliko zaradi premalo denarja, ampak ker ničesar nisi mogel kupiti, oziroma je bilo

vse »na karte« in pozneje na »živilske bone«. Kruh smo nosili peč v pame pekarni, ki so bile tri v samem centru Ljubljane. Tam sem velikokrat stal po več kot pol ure in užival v čudežu priprave in peke najosnovnejšega živila. Za mleko, ki smo ga dobivali po 2 dcl na otroka, sem stal v vrsti po nekaj ur na mrazu ali dežju. Mesa pa tako nismo videli drugače kot ob nedeljah. Pa še tega smo dobivali bolj na skrivaj, s črne borze, kot smo tedaj rekli. Imeli pa smo, danes zveni kar neverjetno, dovolj koruze in še kar riža. Zato smo si vedno na rojstne dneve, ko smo dobili kosilo po želji, zaželeli krompir, ki je ostal moja najljubša hrana še dandanes, pa če je bil pražen ali stisnjen ali v oblicah. Najraje seveda pommies frites, ki pa je bil poredko na jedilniku, saj ni bilo dovolj ne masti ne olja.

V Italiji v Milanu je živela očetova sestra, moja teta, tudi visoko izobražena inženirka, ki nam je včasih poslala kakšen paket dobrot – čokolado, bonbone in podobno. To smo zelo visoko cenili.

Obleke smo nosili drug za drugim. Moj brat za leto starejšim bratrancem, jaz za bratom, za mano pa leto mlajša bratranca in za njima še drugi, mlajši sorodniki, sosedje ali znanci.

Po očetovi aretaciji so nas iz našega stanovanja preseli nadstropje višje, v večje stanovanje, v katerem so, po sovjetskem vzoru, stanovale kar štiri družine. Hvala bogu smo imeli vsaj dve sobi, s souporabo stranišča in kuhinje. O kopalnici smo lahko samo sanjali in se hodili kopat enkrat na teden k

tetam ali na javna kopališča. Kuhinjo pa smo si uredili v eni sobi, ki je postala tako večnamenski prostor.

Že kot otrok sem kazal nadarjenost za nastopanje. Na pamet sem se naučil celo drobno knjižico »Tigrič, poredni kraljevič«. Nekaj kitic znam še danes – na primer:

»Glej jo mravljo, stvarco malo,

ki prenaša težko balo,

pridno dela, se uči,

da si domek uredi.«

Velikokrat sem recitiral to besedilce pri frizerju in s tem poplačal njegove usluge. Stranke v frizerski delavnici (čeprav smo mi rekli v salonu, a ta beseda ni bila zaželeno) so bile v glavnem zadovoljne z mojimi nastopi.

Poletja smo preživljali v sodnijskem parku pod našim oknom, ali hodili v peskovnik v Tivoli, pozimi pa smo se sankali na sankališču, ki je menda še danes tam, ali na ljubljanski grad.

Z »gospodinjskimi pomočnicami«, ki so bile vse doma s kmetov, pa smo hodili na njihove domove, včasih kar na male počitnice, in spoznavali preprost način kmečkega življenja v sožitju z živalmi in naravo.

Tako je skromno teklo moje življenje, a lahko rečem, da je bilo rano otroštvo lepo in prijetno.

VI. Šolanje

A/ Osnovna šola

Sedemletnika so me vpisali v osnovno šolo Ledina v Ljubljani. Bil sem že v rani mladost ogorčen, ker je šel moj brat Andrej v šolo s šestimi leti in sva bila tako štiri razrede narazen. A je bilo to tudi dobro, ker sva imela nekaj istih učiteljic in pozneje v gimnaziji profesorjev, ki sem jih iz pripovedovanja poznal in zvedel za njihove dobre in slabe strani. Da sem se vedel ravnati.

Po enem letu so nas prestavili v bližnjo Vadnico (tam je bilo kasneje Učiteljišče – kaj je danes nimam pojma), pa po enem letu spet nazaj na Ledino. Da nam ni bilo dolgčas. Ali pa je morda to bila v tistem času nekakšna šolska reforma , kdo ve.

Sošolcev se bolj malo spomnim. No, nekaterih, ki so pozneje postali slavni, že. Samo pogled na orumenelo sliko iz 4. razreda z njihovimi priimki zadaj me spomni, kdo smo bili sošolci tista prva štiri leta mojega šolanja.

Že v prvem razredu sem doživel prvo javno ponižanje. Tedaj smo imeli, sicer neobvezni verouk, še v šoli. A me je učiteljica javno izpostavila pred razredom, češ da sem tisti, ki verjame v laži in neresnico.

Potem pa so verouk itak pregnali iz šol in smo hodili v kapelo za oltarjem v cerkev pri frančiškanih. Danes se mi zdi, da sem hodil v cerkev predvsem zato, ker je bila maša ritualni obred,

podoben gledališki predstavi. Poltema, vonj po kadilu, zveneči toni orgel in spevni glasovi pevcev na koru, ministranti v pisanih krilih in duhovniki v zlatih mašnih plaščih so me pritegnili, kar se le da. V rani mladosti smo bili vseeno zviti in smo natančno vedeli, kateri mašnik bere krajše maše in smo seveda hodili k njegovi službi božji.

V vseh štirih razredih sem nastopal na vseh mogočih proslavah in rezultat tega je bil, da so me povabili v otroško igralsko skupino na Radiu Ljubljana. Posneli smo kar nekaj radijskih iger za otroke, a kakšne večje vloge se ne spomnim. Najbrž je tudi ni bilo. Spoznal pa sem radijski medij, kar mi je kasneje prišlo kar prav.

Prav na koncu osnovne šole je prišel v razred nek filmski delavec, asistent režiserja Galeta, ki je izbiral fante in dekleta za prvi slovenski mladinski film Kekec. In izbral je tudi mene. Šel sem na poskusno snemanje v filmski studio – nad njim sem bil seveda očaran – in opravil poskusno snemanje za glavno vlogo. Potem sem zagledal v izložbi v mestu slike morebitnih Kekcev. Moja je bila, na moje veliko presenečenje, med njimi. Te vloge sicer nisem dobil, bil pa sem v gruči dečkov, Kekčevih prijateljev. Snemali smo poleti, v Gozdu Martuljku, mesec in pol. Spoznal sem delo pri filmu, spoznal igralce in filmske delavce in dočakal tudi premiero tega še danes prijetnega filma, kjer imam veliki plan in izrečem besedo »KJE ?« Spodbudno za začetek filmske kariere.

A šola je bila pomembnejša. Učni uspeh sem imel veskozi odličen. In tako sem bil brez težav sprejet v nižjo gimnazijo.

Slika 3
Nesojeni Kekec
Junij 1950
(Vir: zasebna zbirka)

B/ Nižja gimnazija

Vpisal sem se na VI. državno gimnazijo v Šubičevi ulici. Tam, kjer je danes Maximarket, je bilo veliko dvorišče in ogromen nunski vrt, kjer smo telovadili ob lepem vremenu, igrali namizni tenis in se družili z dijaki iz sosednje VII. državne gimnazije. Šola je tedaj nosila vzdevek Dachau. Menda zato, ker so bili tam profesorji najstrožji v vsej Ljubljani. Jaz nisem imel težav z njimi in najbrž oni ne z mano, ker smo vsa leta vzorno sodelovali in sem imel same petke. Tam sem se srečal s francoščino, ki je mojemu življenju kasneje vtisnila nepozabni pečat.

Bolj kot šola pa sta mi ostala v spominu dva dogodka, ki sta se mi pripetila. Prvi v letu, ko je bilo v Ljubljani več kot meter snega in so bile nekatere ulice dobesedno zatrpane s snegom. Namesto prehodov za pešce so bili izkopani pravi tuneli. Mi otroci smo se pridno sankali in drsali po kupih snega. Eden tak moj izlet na bližnjo drsalnico bi se skoraj tragično končal. S strehe mi je padel na glavo plaz snega, led in opeka in za nekaj tednov sem pristal v bolnišnici. Pravijo, da sem z recitiranjem pesmic zabaval odrasle bolnike, med katerimi sem moral skoraj nepremično ležati zaradi pretresa možganov. Zdi pa se mi, da mi ta nezgoda ni zapustila trajnih posledic Ali pač?

In drugi, že v četrtem razredu, ko sem zaradi pljučnice, ki sem jo staknil, ko sem premalo oblečen hodil naokoli, resno zbolel na srcu. Bil sem v bolnišnici dva meseca, potem še doma

priklenjen na posteljo še dva meseca in se vrnil v šolo z veliko luknjo v znanju. To sem sicer nadoknadil in spet izdelal razred z odliko, pustilo pa je to moje večmesečno ležanje drugačne posledice. V bolnišnici je bilo prijetno, prijazne sestre, dobri drugi mladi bolniki. Bili smo le izolirani od sveta in mamo in sorodnike smo lahko gledali le skozi okna. Kot da bi imeli kugo ali kakšno drugo nevarno nalezljivo bolezen ! Bila pa je tam zelo dobra hrana. In začel sem se rediti. To se je doma še stopnjevalo, ker nisem imel kaj početi. Ob tem, ko sem bral Vinetuja, ki je šele tedaj postal dostopen , ker je bil prej prepovedan, in seveda tudi drugo ter drugačno literaturo, celo roman Vojna in mir, skozi katerega se zaradi njegove dolžine najbrž nikoli ne bi prebil, jedel in jedel. Preprosto iz dolgega časa. Ko so mi končno dovolili zapustiti posteljo, sem bil majhen debel balonček.

Prenehal pa sem se zanimati za Sveto pismo. Hodil sem k maši samo še ob velikih praznikih, pa še to le zato, ker je bilo to skoraj prepovedano ali vsaj zelo nezaželeno. Ker je to danes skorajda zapovedano, je v meni ugasnila vsaka želja po obisku cerkva. Razen seveda, ko si jih ogledujem kot kulturno-umetniške spomenike. Mi je pa poznavanje rimokatoliške dogme v življenju v mnogočem koristilo. Če sem doživel kaj neprijetnega sem pomislil: »Oče, odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo.« Danes pa lažje razumem, zakaj prenekateri bivši zagrizeni člani partije stojijo v prvih vrstah po cerkvah in se goreče zavzemajo za uvedbo verouka v šole in vračilo zemlje

našim škofijam. Pač po »Priliki o izgubljenem in znova najdenem sinu«.

Bolj kot so tekla leta in višji razred kot sem obiskoval, bolj sem se zanimal za umetnost. Tudi ameriški filmi so tedaj prišli na spored v naša kina, prej smo namreč gledali le sovjetske. Ampak moral si stati v vrsti za karte po več ur. Tako sem hodil ob nedeljah ob šestih zjutraj v vrsto in potem kupil karte za vse tete in strice, ki so seveda tudi radi hodili v kino, saj druge zabave skoraj ni bilo. Karta zame je bila plačilo za to uslugo.

Tedaj sem bil materi neizmerno hvaležen, da me ni silila, kot je bilo to v meščanskih družinah v navadi, da bi igral klavir ali kak drug instrument. Tako sem imel veliko časa za vse drugo. Je pa res, da bi mi kasneje v igralskem poklicu poznavanje not kar prav prišlo.

V četrti gimnaziji mi je postalo nekako nerodno, da se nisem ukvarjal z nobenim športom, ko so se vsi sošolcu podili za žogo, največ na košarkarskem igrišču AŠK-ja v Tivoliju pod kostanji. Jaz pa sem bil majhen, debel in neokreten. Pa sem povprašal, če bi mene, oproščenega telovadbe zaradi bolezni, vzeli medse. In so me. Začel sem trenirati košarko, sprva bolj počasi in nerodno. Pa glej čudo, bolj kot sem treniral, bolj so kilogrami izginjali in v nekaj mesecih sem zrasel za dobrih 10 centimetrov in s težo prišel na normalo. In nič več ni veljala tista pesmica: »Kiša pada, trava rase, Lujo (to sem od tedaj naprej jaz) se redi ko prase ...«

Prav takrat se je vrnil iz zapora moj oče. Veselje je bilo neizmerno. Z njim sem potem vsako poletje hodil v Split na obisk k moji noni, k tetam in stricem, ki so tam živeli. Danes ni nikogar več, ali so pomrli ali se odselili širom po Jugoslaviji in so se za njimi zabrisale sledi. In tam sem spoznaval Dalmacijo, se še podrobneje izuril v hrvaščini, pa tudi v italijanščini, ki je bila kar nekakšen naravni podaljšek mojega znanja francoskega jezika.

Tako sem zdrav, vesel in srečen pridrsal do konca nižje gimnazije in bil zaradi odličnega uspeha oproščen male mature.

C/ Višja gimnazija

Šola je ostala ista, mnogo profesorjev tudi. Le predmetnik je bil bolj natrpan in srečali smo se še z angleščino. Sošolcev in sošolk s te stopnje izobrazbe se pa dobro spominjam, čeprav se bolj poredko videvamo, sem pač odšel po končanem šolanju v Celje. Ob koncu petega razreda se je zgodilo spet nekaj, kar je zaznamovalo mojo življenjsko pot. Profesorica francoščine Mme Saje je menda slišala za fanta, ki je v nižji gimnaziji igral v kar nekaj dijaških igrah in recitiral na nekaj šolskih proslavah, pa še francoščino je kar lepo znal, in me prišla vprašat, če bi nastopil v francoski igri Scapinove zvijače. Takoj sem bil za. In tako se je začelo. V prvi igri le nekaj skromnih besed, a že leto kasneje in potem še vse do konca gimnazije tri glavne vloge v francoskem jeziku. Moram priznati, da še danes često v

pogovorih s francoskimi prijatelji uporabljam cele odstavke iz teh besedil.

Slika 4
Morda moja najboljša vloga v življenju – gostilničar César
(Vir: zasebna zbirka)

Po peti gimnaziji, kjer me je seveda obiskala tudi znamenita petošolska ljubezen, je spet prišla nova šolska reforma. Osnovali so osemletke in mi smo vstopili iz petega v drugi razred gimnazije, se za eno leto preselili v bivšo klasično gimnazijo, ki so jo s tem tudi ukinili. A latinščina in grščina sta še bili na sporedu. Za nas, ki smo prišli iz bivše realke, je bilo možno učiti se ta jezika neobvezno. Izbral sem si latinščino in se je učil tri leta – a vedno sem utrjeval prvi razred. Saj je bilo vseeno. To je bil le preventivni ukrep. Če bi se hotel vpisati na pravo ali medicino, kar bi po družinski tradiciji bilo zelo mogoče, bi moral s spričevalom dokazovati, da sem se tega klasičnega jezika učil.

V tem razredu smo imeli profesorja slovenščine, ki nas je seznanjal s svetovno dramsko literaturo tako, da smo na glas brali odlomke iz raznih del, od starih Grkov pa do danes. In največkrat sem bral največje svetovne vloge, ne da bi se sploh prav zavedal, kaj počnem. Bilo je to le del učnega programa.

Profesor zgodovine nam je vcepil duha, da smo znali logično sklepati, kako se zgodovinsko dogodki vedno znova v novih oblikah, a s podobnimi rezultati, ponavljajo.

Tri različne profesorice francoščine so nas seznanile s francosko literaturo v podrobnostih, profesorica angleščine nas je naučila kar tekoče govoriti ta jezik za vsakdanjo rabo. Matematiko in fiziko smo po nekem čudežu vsi v razredu nekako znali (fantje

bolj razumeli, dekleta se bolj piflala), druge predmete pa smo se po potrebi nagulili in hitro pozabili.

Osebno sem tedaj ugotovil, da imam fotografski spomin. Če sem imel pred seboj odprt zvezek z zapiski (šolskih knjig je bilo tedaj bolj malo) sem natančno vedel, kaj kje piše, ne da bi enkrat samkrat vrgel pogled v zapisano. To mi je v poklicu dramskega igralca, ki temelji tudi na dobrem memoriranju besedil, zelo prav prišlo. No, ne rečem, da nismo vedeli za mnoge trike in »švindl ceglce«. V glavnem smo prišli do mature, oziroma zaključnega izpita. Doma smo sestavili nalogo, jaz iz zgodovine, to potem še ustno zagovarjali (a kdo ne bi poznal snovi, ki si jo študiral kar celo šolsko leto) in pisali še v šoli spis — tedaj z naslovom »Človek na pragu vesolja«, pa je bilo. Enostavno in sila preprosto v primerjavi z dijaki, ki so še dve leti pred nami morali naštudirati snov iz petih predmetov in se potiti na pisnem izpitu in ustnem zagovoru.

Slika 5
IV. gimnazija, maj 1959
(druga vrsta, tretji z desne)
(Vir: zasebna zbirka)

Ob igranju v francoskih igrah, ki smo jih vadili vsako nedeljo dopoldne, in igranju v dveh dijaških igrah v slovenskem jeziku, sta bila za prebujanje sle po igralskem poklicu, vsaj še dva dogodka. Prvi je bil, ko sem namesto brata, ki si je zlomil nogo, »vskočil«, kot to rečejo v teatru, v statažo v ljubljanski Drami v Shakespearovo igro Henrik V. Režiser Bratko Kreft namreč za statiste ni maral študentov Akademije, pa so bili kot vojščaki na odru folkloristi in drugi po sreči izbrani dijaki višjih razredov srednjih šol. Tako sem zajadral v poklicno gledališče.

Slika 6
Vaterpolist
(Vir: zasebna zbirka)

Drugi pa je bil, ker sem se začel namesto košarke ukvarjati s plavanjem in vaterpolom in pri teh športih spoznal kar nekaj študentov Akademije in študentov, ki so v Drami honorarno bili statist ali osvetljevalci. Tako so mi bila vrata Drame za statiranje odprta. Ko pa se začne, gre hitro bolj na široko. V poklicnih skupinah, ki so tedaj nastajale kot gobe po dežju, sem bil električar – osvetljevalec, in statist. Na Odru 57 sem odigral celo precej veliko vlogo – za amaterja, kot sem tedaj seveda bil.

K filmu sem prišel še enkrat. Čeprav sem šel na avdicijo za film Nočni izlet, so me izbrali le za statista (asistent režije je bil bivši Kekec).

Konec 4. gimnazije, še pred zaključnim izpitom, se je bilo treba odločiti, kam se bom vpisal na univerzitetni študij. Prijatelji iz igralske akademije so mi podrobno razlagali, kakšen je sprejemni izpit, kaj je dobro vedeti in znati. Odločil sem se, da poskusim.

Č/ Akademija za igralsko umetnost

Junija 1961 sem prvokrat prestopil prag tedanje Akademije za igralsko umetnost v Nazarjevi ulici 3, samo nekaj korakov stran od mojega doma. Prav v tistem obdobju je ta igralska šola postala nekakšna modna muha, kakršna je v bistvu še danes, in na sprejemni izpit nas je čakalo kakih 50 kandidatov. Pripravil sem po lastnem izboru pesem in dramski monolog. Tam so mi dali v branje dve besedili in po 15 minut časa, da sem se

pripravil na izvedbo. Potem je prof. Mlakar, znani koreograf in plesni pedagog, pokazal nekaj korakov, ki sem jih moral ponoviti in mi naročil, naj zaigram žalostnega princa, ki pride domov na grad. No, glej ga zlomka! Samo, da mi ni naročil naj zaigram brbotajočo fižolovo juho. S tem so nas mlade kandidate namreč strašili študenti višjih letnikov akademije, ki so bili na sprejemnih izpitih skorajda vsi zbrani. Storil sem, kar sem najbolje znal in umel in tisto zahtevano žalost precej prepričljivo pokazal. Pripravljena besedila so mi prekinili kaj kmalu po začetku (to sem štel za slab znak). Profesorica za govorno tehniko je preizkusila moj smisel za takt in odtrkala na mizi pesmico »Na planincah«. Na to sem bil pripravljen, saj so mi že prej povedali, da običajno trka prav to pesmico. Potem sem moral zapeti. Tedaj sem obžaloval, da sem se v gimnaziji izogibal petju v pevskih zborih. Se mi je zdela potrata časa ob vsem mojem športnem udejstvovanju. Pa sem ji nekaj zapel. Bila je menda zadovoljna že s tem, da nisem izjavil, da ne znam nobene na pamet.

Pa pride en kandidat, ki je imel pripravljen dialog in je za partnersko vlogo iskal nekoga, da bi mu pomagal in bral iztočnice, oziroma drugo vlogo. Rekel sem, da grem z veseljem. Še bolj pa, ker je bil to odlomek iz igre, ki so jo igrali tudi v Mladinskem gledališču, kjer sem bil prav pri tej uprizoritvi osvetljevalec, in sem jo znal na pamet. Imela sva uspeh in bila na koncu oba sprejeta. Samo en profesor je vprašal, kdo izmed naju je pravzaprav prijavil ta odlomek kot svoj izbor.

Sprejetih nas je bilo 7. Septembra smo šli še na jesenski rok sprejemnih izpitov gledat nove študente, mi »stari mački«, saj smo bili vendar že vpisani ! O, ti sveta preproščina! Dobili smo še 9 kolegov in kolegic med igralci, 12 kandidatov režije in 5 dramaturgov. Seveda se nismo niti zavedali, da so letniki pred nami obsegali največ po 4 ali 5 študentov igre, komaj kakšnega režiserja in dramaturga. Zato je bil to tudi za profesorje nov izziv. Niti to nas ni kaj prida motilo, da nas je po koncu prvega letnika čakal selekcijski izpit. Bili smo umetniki, boemi. In seveda smo se zgledovali po starejših kolegih in tudi po priznanih umetnikih in večino časa prebili skupaj – po kavarnah. Denarja za pijačo ni bilo kaj prida, debate so bile pa kljub temu dolge in živahne.

Od predmetov smo z nekakšnim omalovaževanjem gledali na teoretična predavanja. Bolj je bila v čisljih dramska igra ob popoldnevih, pa zjutraj balet, kjer smo si pošteno pretegnili mišice. Tudi sabljanje je bilo precej priljubljeno in so celo kolegice obiskovale te ure, čeprav zanje niso bile obvezne. Govorna tehnika je bila bolj nujno zlo, a nas je profesorica znala pritegniti in smo tudi pri njej igrali odlomke iz Homerjeve Iliade in podobno. Tako je bila suhoparna snov kar zanimiva.

Imel sem srečo, da sem lahko še naprej statiral v Drami in moram reči, da sem se tam naučil več o praksi nastajanja predstav, kot v šoli.

Bili smo skupaj kot ena velika družina po cele dneve, le spat smo hodili, tisti iz Ljubljane, domov, tisti iz drugih krajev pa v študentsko naselje.

Šolsko leto je bilo brž naokoli in pričele so se produkcije – govorna tehnika, dramska igra, balet in sabljanje. Opravljali smo teoretične izpite, se skupaj kampanjsko učili zadnji trenutek in bili vedno bolj nervozni, kdo da bo šel skozi ozko sito, ki nas je ločilo od drugega letnika.

Imel sem srečo, saj sem teorijo uspešno opravil, dobil pri sabljanju oceno 10 in pri baletu kot edini 9. Tako so mi vsi zagotavljali, da se nimam česa bati. Na koncu sem ostal med osmimi izbranci na dramski igri, ob enem dramaturgu in štirih režiserjih.

Tri leta smo potem hodili na to šolo, ki nam je bila zares drugi dom, profesorica za dramsko igro Mira Danilova pa nadomestna mati. V tem času smo spet doživeli reformo šolstva, ki je našo akademijo preimenovala v Akademijo za gledališče, radio, film in TV (mi smo v šali radi rekli, da v akademijo za to in ono), dobili smo nekaj novih predmetov s področja filma in TV, v glavnem pa se je stvar za študente dramske igre poenostavila, saj v zadnjem letniku teorije sploh nismo več imeli. Bil sem toliko pameten, da sem vse teoretične izpite opravljal sproti in tako mi na dolgu v zadnjem letniku ni nič ostalo. Samo praksa in sodelovanje v gledališčih. Pa čeprav so nam včasih prepovedali prav vsako sodelovanje

zunaj akademije. Tako smo velikokrat nastopali tako rekoč na črno skupaj s svojimi profesorji pri filmu ali na TV, ti so seveda vedno pogledali stran, češ da nas ne vidijo. Bila je to kot simbioza ali dogovor tajne lože.

Od honorarjev smo kar dobro živeli. Nekateri so imeli tudi štipendije in lepo je bilo, ker smo ves denar s skupnimi močmi kot ena družina skupaj porabili.

V drugem letniku smo šli na tradicionalno poletno potovanje v Avignon v Francijo. Bil sem zelo iskana oseba, saj sem znal zelo dobro francosko. Z nami so šli tudi kolegi študentje iz Zagreba in iz Beograda in navezali smo prijateljske stike, ki trajajo še danes. Z ljubljansko Dramo sem šel na gostovanje v Varšavo in se tam naučil še malo poljščine. Spoznaval sem svet, kulturo in jezike v tujih krajih in si širil obzorje duha.

Konec 4. letnika, mimogrede povedano, ponosen sem, da mi je v tem letniku umetniško besedo predaval Stane Sever, smo se pripravili na diplomsko predstavo Peklenski stroj. Igral sem glavno vlogo Ojdipa in prepričan sem bil, da mi je pot, tudi glede na dolgoletno igranje malih vlogic in statiranje, v osrednje slovensko gledališče v Ljubljani odprta. Kakšna kruta zmeta. Direktor Bojan Štih nam je svetoval, naj se gremo kalit v manjša gledališča. Rekel je celo v amatersko Šentjakobsko. Bil sem razočaran in kar malo užaljen.

Slika 7
Kralj Ojdip z ženo in materjo obenem, junij 1965
(Vir: zasebna zbirka)

Iz obupa sem se vpisal na Filozofsko fakulteto – smer francoščina in angleščina, tudi zato, da sem bil zdravstveno zavarovan – in končal 3 semestre. Obenem sem iskal kot nor zaposlitev po gledališčih v Ljubljani, a vse prošnje so bile zaman. Poskušal sem tudi pri lutkah. Nič, niti odgovora.

Pa mi je nekega večera po predstavi v Mestnem gledališču, kjer sem imel majhno vlogo, rekel kolega dramaturg, ki je tedaj zaključeval študij, Andrej Inkret, danes priznani profesor, če mislim do smrti statirati po Ljubljani, ko pa v Celju iščejo igralce.

Že naslednje jutro sem bil na avtobusu in šel vprašat v gledališče v Celje, če imajo kakšno prosto mesto. Imeli so ga in že naslednji dan (kakšna brzina!) sem pričel z vajami.

VII. Službovanje

SLOVENSKO LJUDSKO GLEDALIŠČE CELJE

a/ Dramski igralec

Prav na začetku tega poglavja mojega življenja je potrebno zapisati, da mi odhod v Celje ni povzročal kakšnega posebnega stresa. Mesto ob Savinji sem dobro poznal, saj smo sem hodili na premnoga plavalna in vaterpolska tekmovanja.

Plavalce, plavalke (Od nekdanj lepe so Celjanke slovele, da parafraziram Prešerna) in vaterpoliste iz Celja sem srečeval na številnih tekmovanjih po Sloveniji. Celje se mi je zdelo tudi lepo mesto. Pa tudi govorica ni bila izrazita in pretirana štajersčina, ki nam je »ljubljskim srajcam« šla izrazito v nos. Še posebej pa ne zato, ker so v Celju angažirali pred menoj kar dva celotna letnika absolventov dramske igre, s katerimi sem bil vsaj eno leto skupaj na Akademiji in sem jih dobro poznal. In ker smo šli v gledališče v Celje v službo kar trije sošolci naenkrat.

Prva vloga, moj uradni gledališki debi, je bila sodobna igra, kjer sem igral mladega zapeljivca. Moram reči, da mi take vloge na splošno niso ležale. Ampak kaj, služba je služba. Potem sem odigral v prvih nekaj letih kar lepo število vlog, čeprav manjših, a sem bil kar zadovoljen. Posebno še, ker je v gledališčih navada, da novim, mladim prišlekom v ansambel namenijo vloge v igrah za mladino. Starejšim izkušenim tragedom je to pod častjo. Jaz sem tam užival. Verjetno je prišel do izraza moj smisel za veselje in humor. In če danes pogledam nazaj, lahko mirno rečem, da so bile vloge v igrah za otroke in mladino moji najboljši dosežki. Že leto po prihodu v Celje sem se poročil s Celjanko in to me je še bolj navezalo na to lepo mesto. Tudi hči je kmalu privekala na svet, po sedmih letih pa še sin. Postal sem Celjan od glave do pete in v rodno Ljubljano sem hodil samo po opravkih ali nakupih. Kot v Trst ali Lipnico.

Slika 8
Kralj Matjaž, december 1981
(Vir: zasebna zbirka)

Leto po prihodu v Celje sem na AGRFT opravil še zadnjo nalogo. Diplomiral sem. Dodelili so mi vlogo iz igre, ki so jo leto prej igrali v celjskem gledališču, Sartrove Umazane roke. Režiser Franci Križaj mi je dokaj nazorno in na kratko razložil bistvo te igre, igralci drugih vlog so mi prijazno pomagali. Pa je šlo. Za igro po lastni izbiri sem pripravil Antonijev govor iz Julija Cezarja, pa mi je sredi igranja enostavno zmanjkalo besedila. Šel sem za oder, pogledali v knjigo in se vrnil, se postavil v

pozicijo, v kateri sem prekinil nastop in nadaljeval. Profesor Pino Mlakar, na mnenje katerega sem resnično veliko dal, mi je po koncu rekel, da je bil to sploh najboljši del mojega diplomskega nastopa.

Slika 9
V vlogi dvorne dame z igralko Anico Kumer
(Vir: zasebna zbirka)

Kaj kmalu, star sem bil 28 let, so mi namenili v Celju vlogo Falstaffa. Vlogo, za katero bi si vsak izkušeni komik obliznil prste

na obeh rokah. Jaz pa mlad! Ampak sem kar nekako uspel in me te vloge ni sram.

Po štirih letih je prišel za upravnika in umetniškega vodjo Bojan Štih, ki je neslavno končal svojo pot v ljubljanski Drami. Bil sem skeptičen, saj se mi je zdelo, da ne ceni mladih igralcev. Kakšna zmotā. Vsem nam mladim je poiskal velike vloge, nas zaposlil do konca, ker je vedno rekel, da je le utrujen ansambel dober ansambel. Igrali smo po 6 vlog na sezono, bili po cele dneve v gledališču in odigrali tudi po 3 predstave v enem dnevu, a bili srečni in zadovoljni, saj vlog ni manjkalo.

Po Štihovem odhodu je prišel za vodjo našega gledališča Igor Lampret. V njegovem obdobju je celjsko gledališče vzcvetelo. Predstave so imele širok odmev. Hodili smo na festivale po Jugoslaviji, pobirali nagrade, povsod se je govorilo o nas. Igralci smo bili ponosni, saj smo čutili, da je uspeh tudi sad našega dela.

Seveda moram posebej omeniti režiserja Francija Križaja. Prišel je v Celje isto leto z nami, čeprav je bil nekaj let starejši. Poznala sva se že od prej, iz športa in teatra, saj je med drugim režiral našo diplomsko predstavo. Pod Štihom se je povzpел v sam vrh slovenskega gledališča in bil, kar je posebej važno, izvrsten pedagog in mentor. Vedno je nam mladim dajal možnosti, velike vloge in se trudil po najboljših močeh, da bi v nas poiskal najboljše vzgibe za posamezno vlogo. Vedno je

rad rekel: »Zakaj gledate v tla? Glejte svet okoli sebe in ga prenašajte na oder!« Kako modra misel!

Ob njem so režirali sami prekaljeni mački : Mile Korun, Dušan Jovanovič, Miran Herzog, Dino Radojević, Ljubiša Ristić, Dušan Mlakar in drugi. Vsak od njih nam je dal nekaj več, kot le iskanje trenutne vloge. Vlagali so v nas igralska izkustva, ki so nam prišla kasneje še kako prav. Pozneje se je pridružil rod mlajših režiserjev, kjer moram posebej izdvojiti takrat izredno nadebudnega Vinka Möderndorferja, ki je zrežiral v Celju cel kup predstav z velikimi uspehi. Tako je postavil na oder tudi Bolho v ušesu, kjer sem za vlogo v njej dobil nagrado celjske Kulturne skupnosti. Na študijsko potovanje sem šel v tem času v Pariz in London in tam spoznal njihovo gledališče in kulturo.

Bil je to čas delavskega samoupravljanja. Bil sem član vsemogočih komisij, pripravljali smo pravilnike in sprejemali sklepe. Prav mi je prišlo, da sem v Vaterpolski zvezi Slovenije bil vodja tekmovanj in sodnik in sem tako moral biti seznanjen s pravili in pravilniki. Obenem pa je bil to moj nekakšen šesti čut.

Ampak čisto zadovoljen nisem bil nikoli. Nikoli nisem odigral kakšne vloge, za katero bi rekel, da sem bil res dober. Za kritike se nisem kaj prida zanimal, pa če so bile dobre ali slabe. Notranji čut mi je govoril, kaj je dobro in kaj ni. Nikoli si nisem posebej želel igrati kakšno določeno vlogo. Še besedil tekočega repertoarja nisem bral vnaprej, saj sem v tekstih vedno našel kakšno vlogo, ki bi jo rad igral, pa so jo potem

dobili drugi. Tako sem pač po najboljših močeh odigral naloženo. Ob tem bi seveda bilo potrebno reči kaj o sodelovanju na radiu, filmu in TV. Priti v te medije v Ljubljano, kjer se je dogajala večina snemanj, je bilo problematično. Pa vendar sem nastopil v nekaj slovenskih filmih, predvsem partizanskih, kjer so rabili veliko igralcev, in v nekaj TV-nadaljevankah, predvsem v humorističnih, ker se je nekaj režiserjev le spomnilo name. Edina velika vloga je bila v nadaljevanki Dražgoška bitka, ki pa nikoli ni bila dokončana. Obljubljeni honorar bi zadoščal za avto, ko sem ga pa, po tožbi, po več letih le dobil, sem si lahko kupil edino še »bicikel«. Na radiu smo nekaj snemali v Celju, predvsem reklame in krajše literarne nokturme.

Slika 10
Film: Nasvidenje v naslednji vojni, marec 1980
(Vir: zasebna zbirka)

Ko smo se po odhodu upravnika Slavka Pezdirja ozirali, kdo bi ga lahko nadomestil, me je umetniki vodja Andrej Hieng, plemenit mož in gospod v pravem pomenu te besede, vprašal, če bi bil upravnik jaz, nisem kaj dosti razmišljal. Priznam, da sem se posvetoval z ženo, kajti za vsakim uspešnim moškim stoji ženska, in ona me je vzpodbudila, naj ta izziv sprejemem.

Prav tedaj smo pripravljali igro za mladino Razbojnik Rogovilež, kjer sem igral naslovno vlogo (mislim, da zelo uspešno) in časopisi so pisali »Rogovilež je postal upravnik«. Pristrčno, mar ne?

V privatnem življenju je v teh dvajsetih letih mojega igrilstva v Celju bilo zanimivo dejstvo, da sem kot vaterpolski sodnik prepotoval večino tedanje Jugoslavije in tudi kar nekaj Evrope – to je bilo pomembno, saj smo vendarle živeli na drugi strani železne zavesne. Pa me ni zanimal samo šport, ampak tudi kulturno zanimive podrobnosti. Po časopisih so me včasih imenovali: »Hamlet ob robu bazena».

Tedaj smo od tasta dobili v Šmarju pri Jelšah zemljo, kjer smo si postavili brunarico. Mnogo misli o vlogah, mnogo razmišljanj o življenju in svetu se mi je porajalo, ko sem z lopato prevračal zemljo.

B/ Upravnik

Vedel sem, da delo upravnika gledališča ne bo z rožicami posuto. Iz 20-letnih izkušenj pri soupravljanju gledališča sem vedel, da je denarja za normalno delo vedno premalo in da je gledališke stavba potrebna temeljite obnove. Posebej pa mi je bilo znano, da so temelj za dobro vodenje ustanove dobri medčloveški odnosi. Saj smo vendar tudi mi velikokrat upravnikom pripravili kar kakšno manjšo »revolucijo«, kadar nismo bili zadovoljni z njihovimi odločitvami. Največkrat je seveda šlo za umetniške probleme. Zato sem se prav na začetku odločil, da se v probleme umetniških vodij ne bom vmešaval. Nikoli nisem sodeloval pri sestavi repertoarja, pri tem, kdo bo režiral in kdo igral posamezne vloge. Posredno sem sicer zaradi finančnih težav vplival na to, da so bile scene in kostumi čim cenejši. Hkrati pa, da zaradi tega umetniška podoba uprizoritev ni bila osiromašena. Predvsem pa sem vedno zagovarjal, naj se repertoarna podoba SLG Celje nasloni na lastne sile. Da ne potrebujemo gostov, če imamo igralce za tiste vloge doma.

Največjo skrb pa mi je povzročala misel, kako bom zdržal na dolgotrajnih sestankih, ki so bili tedaj sila v modi in so se včasih vlekli kot jara kača, rezultatov pa skorajda niso rodili. Pa sem kmalu ugotovil, da to ni nikakršen bav-bav in sem se na sestanke kmalu navadil.

Ampak iz previdnosti sem se vendarle dogovoril, da bom eno leto le vršilec dolžnosti. Naj vidimo, ali so z mano zadovoljni in ali sem jaz sposoben.

Po enem letu sem bil na razpisu izbran in imenovan, potem se je pa vse skupaj zavleklo na častitljivo dobo 22 let.

O tem, kaj se je v tem času dogajalo, sem obširno zapisal v gledališkem Zborniku, ki smo ga izdali lani ob 55-letnici SLG Celje. Objavljenih je bilo precej intervjujev. Na radiu sem velikokrat odgovarjal o delu, rezultatih in načrtih naše gledališke hiše. Zato o tem ne bom razpredal.

Precej smo obnovili našo gledališko hišo. V veliko pomoč mi je bilo, da sem se na takšne posle kar precej spoznal. Fasada, okolica gledališča, tonska in elektro oprema, stoli v dvorani, protipožarni sistem, železna zavesa, vrvišče in tla na odru, tla in pohištvo po garderobah, so bili popolnoma novi oziroma obnovljeni. Približno polovico strehe smo prekrili na novo, polovico pa smo zaradi kroničnega pomanjkanja denarja samo popravljali. Naj kaj storijo tisti, ki pridejo za nami.

Pri vsem tem nam je Mestna občina Celje veliko pomagala.

Uprizoritve so si sledile po tekočem traku, vsako leto 6 ali celo 7. Menjavali so se umetniški vodje. Z nekaterimi sem imel boljše odnose, a z nobenim slabih. Vedno sem si prizadeval, da bi bilo gledališče drugi dom za igralce, predvsem pa za občinstvo.

Sem bil uspešen? O tem bodo sodili drugi.

VIII. Družbeno – politično in kulturno angažiranje

Politični sistem se je od samoupravljanja s Kulturno skupnostjo vred poslovil. Osamosvojila se je naša Slovenija. Vzporedno so se spreminjali zakoni in sistem plač. Dve leti se sploh ni vedelo, od koga bomo dobivali finančna sredstva za delo, od Ministrstva za kulturo ali od Mestne občine. Živeli in životarili smo iz leta v leto, iz sezone v sezono. A prepričan sem, da se na zunaj to sploh ni poznalo.

Izpostavil pa bi, da smo ustanovili Dneve komedije, ki so se razvili v osrednji gledališki festival smeha pri nas in da smo obnovili letne predstave na Starem gradu (žal jih trenutno ni več), za kar sem prejel občinski srebrni grb.

Bil sem kar 12 let svetnik v Mestnem svetu. Ne zato, ker bi me kaj posebej zanimala politika, ampak zato, ker sem se predobro zavedal, da če si daleč od oči, si daleč od srca. Zato sem bil zraven pri vseh pomembnih določitvah, pri proračunu in rebalansih. Zavzemal sem se za celjsko kulturo v celoti, ne le za gledališče. Marsikdaj sem bil uspešen, včasih tudi ne. A poskušal sem vedno. In poskušati ni greh, mar ne?

Majhna epizoda je bila, ko sem leta 2000 kandidiral za župana na listi LDS. Sicer smo se zavedali, da ne bo mogoče premagati uspešnega župana Bojana Šrota. Ampak močna

stranka je morala nastopiti s svojim kandidatom. In sem tekmoval, brez upa zmage. Bil sem seveda poražen.

V času mojega vršenja upravnških dolžnosti je profesor francoščine Slavko Deržek, skupaj z ženo profesorico Carmen (da je ne pozabim omeniti) vsako leto na I. gimnaziji v Celju pripravljala predstave v francoskem jeziku. Pomagal sem kolikor sem mogel in obnavljal svoje znanje francoščine. Iz tega je nastala odmevna prireditev Frankofonski dnevi v SLG Celje, kjer se vsako leto zberejo vse skupine, ki po slovenskih šolah pripravljajo prireditve v francoščini. Sad tega je bilo, da me je francoska vlada imenovala za viteza reda akademskih palm.

Na gostovanjih s teatrom na Češkem sem se mimogrede naučil še češčine. Tako mi je skorajda žal, da gre moja življenjska pot proti kraju. Toliko vsega že znam (tole sem si seveda izposodil pri Franu Milčinskemu). Pa kaj hočemo, vse teče. V letih, ko sem vodil celjsko gledališče, sem tu in tam še nastopal na »deskah, ki pomenijo svet«. V začetku tudi v večjih in zahtevnejših vlogah. A sem kaj kmalu spoznal, da ne gre skupaj. Ne moreš na odru misliti na birokracijo in v pisarni na umetnost. Zato sem igral samo takrat, kadar zares ni bilo dovolj igralcev, ali če je kdo zbolel in sem vskočil v njegovo vlogo. Zadnjih 15 let sem se odrekel vsem honorarjem. Tudi za nastope na drugih prireditvah, kamor so me radi vabili. Zaradi kvalitete in zabavnosti, ali zato, ker ni stalo nič? Kdo ve. Letos, 31. avgusta, sem se upokojil. Morda tudi zato, ker čutim, da je začelo življenje zame teči prehitro. Da marsičesa, kar se

dogaja okoli mene ne razumem več. Celo gledališkega utripa ne. Marsikatera predstava, ki gre na osrednji gledališki festival Borštnikovega srečanja v Maribor, mi ne pove prav ničesar. Torej je bil res čas za odhod. Imam ženo, dva odrasla otroka, dva vnuka in to mi zadostuje.

Slika 11
Herman II. Celjski govori...
(Vir: zasebna zbirka)

IX. Moja pot

Moje življenje je bilo kar pestro. Živel sem v štirih državah: v Italiji, Nemškem Reichu, Jugoslaviji in Sloveniji. Lahko bi prištel še peto – Evropsko unijo. Doživel sem vsaj štiri šolske reforme, vsaj tri korenite spremembe zakonodaje in plačnih sistemov, plačeval z dinarji, tolarji in evri in uspešno prešel iz socializma v kapitalizem. Kaj je bilo boljše, ne vem.

Vem le to, da mi ni žal, da sem postal Celjan. »Boljše prvi na vasi, kot drugi v mestu«, so rekli že stari Rimljani.

Vsemu sem se prilagodil, se na vse navadil. Morda tudi zato, ker je igralski poklic pač tak. Igraš vlogo, jo pozabiš in se učiš nove.

X. Retrospektiva igralske poti

X. 1. Moje vloge

GIMNAZIJA Ljubljana

V francoščini:

Molière	SCAPINOVE ZVIJAČE	1. služabnik
Molière	ŽLAHTNI MEŠČAN	Covielle
Pagnol	MARIUS	César
Romain	KNOCK	dr Knock

in v slovenščini

Foerster	SIVEC	dr Sick
----------	-------	---------

AGRFT Ljubljana

Odlomki

Kreft	KRANJSKI KOMEDIJANTI	Matiček
Smole	ANTIGONA	Kreon
Schiller	ZAROTA FIESCA V GENOVI	Mulley Hassan
Shakespeare	OTHELLO	Othello

Cele igre

Shakespeare	DVA GOSPODA IZ VERONE	Protej
Shakespeare	ROMEO IN JULIJA	Mercutio
Shakespeare	ZIMSKA PRAVLJICA	Autolycus
Nušić	DVA LOPOVA	Gospod
Grum	DOGODEK V MESTU GOGI	Klikot
Shaw	MOŽ USODE	Oficir
Cocteau	PEKLENSKI STROJ	Ojdip

Diploma – odlomki

Shakespeare	JULIJ CEZAR	Antonij
-------------	-------------	---------

Sartre

UMAZANE ROKE

Hoederer

SNG DRAMA Ljubljana

Statiral ali male vloge v 23 predstavah

MESTNO GLEALIŠČE LJUBLJANSKO

Male vloge v treh igrah

MLADINSKO GLEDALIŠČE Ljubljana

Švarc

CESARJEV SLAVČEK

1. vojak

in

3 male vloge

TV Ljubljana

Nastopil v 7 TV igrah

ODER 57 Ljubljana

Kozak

AFERA

Oficir

SLG CELJE

Shaffer

ZASEBNO UHO

Bob

Cankar

ZA NARODOV BLAGOR

Kadivec

Kanin

RASHOMON

Soproj

Dumas

TRIJE MUŠKETIRJI

D'Artagnan

Plaut

DVOJČKA

Messenio

Kreft

CELJSKI GROFJE

Pek

Cankar

HLAPCI

Krčmar

Brecht

ŠVEJK V II. ASVETOVNI VOJNI

Mladi Prohaska

Škufca	TRNULJČICA	Kuharček
Goldoni	KRČMARICA	Grof Albafiorita
Anouilh	EURIDIKA	Dulac
Roš	ČAROBNA PIŠČAL	Minister Debelin
Simon	ZARES ČUDEN PAR	Murrey
Shakespeare	VESELE ŽENE WINDSDORSKE	Falstaff
Jurčič	DESETI BRAT	Matevžek
Görner	PEPELKA	Maršal
Simon	BOSA V PARKU	Paul Bratter
Linhart	ŽUPANOVA MICKA	Monkof
Žmavc	SEKIRA	Balikan
Friedel-Polgar	GOETHE	Züst
Plaut	HIŠNI STRAH	Filolahes
Büchner	LEONCE IN LENA	Državni svetnik
Eliott	UMOR V KATEDRALI	2.skušnjavec, 2. vitez
Jovanović	NORCI	2. norec
Horvath	FIGARO SE LOČUJE	Cherubin
Žmavc	DOMAČA NALOGA NA POTEPU	Šlak
Jurčič-Levstik	TUGOMER	Spitignev
Mikeln	STALINOVI ZDRAVNIKI	Astrov
Marlowe	FAUST	Angel, Robin
Suhodolčan	FIGOLE FAGOLE	Smuk Klobuk
Cankar	ROMANTIČNE DUŠE	Vernik
Sofokles	ANTIGONA	Haimon
Taufer	PROMETEJ	Kratos
Fritz	KRALJ MALHUS	Porfirij
Rudolf	CELJSKI GROF NA ŽREBCU	Glumač
Žmavc	PAVLIHA IN MALO ČEZ LES	Pavliha
Jarry	KRALJ UBU ali POLJAKI	Cotice
Kozak	KRALJ MATJAŽ	Komisar
Bulgakov	ZOJKINO STANOVANJE	Kerubin
Jovanović	IGRAJTE TUMOR V GLAV	Odgovorni urednik
Musset	LORENZACCIO	Tebaldeo.Scoroncocolo
Cankar	POHUJŠANJE V DOLINI ŠENTFLORJANSKI	Cerkovnik
Škofič	GOSPOD S PRESEKA	2.vitez, 2.hlapec
Miller	SALEMSKE ČAROVNICE	Putnam
Lužan	LEPI ČASI,ZLATI KRASI	Fant
Partljič	OSKUBITE JASTREBA	Komar
Sardou-Zuppa	TOSCA	Spremljevalec, Spoletta
Hochfeld	ŽMURKOVI OTROCI	Mož v uniformi

Gogolj	ŽENITEV	Starikov
Anonimus	MOJSTER ARDEN	Vodja grupe(10 vlog)
Linhart-Inkret	PLAY LINHART	Wardorf
Euripid	BAKHANTKE	1. vojak
Jovanović	PREVZGOJA SRCA	Sekretar
Shakespeare	HAMLET	Rozenkranz
Molière	ŽLAHTNI MEŠČAN	Koviel
Goljevšček	KRALJ MATJAŽ KAKO SE IMAŠ	Kralj Matjaž
Kundera	FATALIST JACQUES	Mladi pridanič
Shaffer	AMADEUS	1. Venticello
Stefanovski	LET NA MESTU	Angelo
Goljevšček	SREČANJE NA OSOJAH	Grbasti Miha
Mikeln	MOR. POL. KVALIF. TOV. GUBCA	Komercialni direktor
Hunter	PROFESOR MODRINJAK	Stražnik
Terencij	EVNUH	Gnaton
Havel	OBVESTILO	Zdenek Mašat
Hugo	RUY BLAS	Don Cézár
Cankar	ZA NARODOV BLAGOR	Profesor Kremžar
Feydeau	BOLHA V UŠESU	Romain Turnel

Skupaj sem v SLG Celje odigral 83 vlog, od tega kakih 10 drobcenih in manj pomembnih.

Igral sem še :

GIMNAZIJA Celje

v francoščini

Molière	SMEŠNE PRECIOZE	Mascarille
---------	-----------------	------------

AMATERSKO GLELIŠČE Celje

Župančič	VERONIKA DESENIŠKA	Friderik
----------	--------------------	----------

Grupa POETICA

Andersen	ŠTIRI KRAT ŠTIRI	Glumač – več vlog
Makarovič	VAŽNO JE DA SI GLAVNI	Glumač – več vlog
Veras	BURKA O KLOVNU	Čistilka Mici
Veras	MOJCA POKRAJCULJA	Medved – Igralec

SNG Maribor

Rojas CELESTINA Parmenij

TV Slovenija

Marodić	VSAKDANJA ZGODBA	ing Valič
Marodić	POTI IN STRANPOTI	ing Pavlin
Godina	JAZ SEM NJENA MAMA	Vojak na mitingu
Marodić	KRAJEVNA SKUPNOST 2	Pibernik
Kozinc	ANTE	Pozvačin
Marodić	KRAJEVNA SKUPNOST 3	Pibernik

In nastopi v 8 manjših vlogah.

VIBA FILM Ljubljana

Rudolf	PREBUJENJE POMLADI – režija F. Štiglic	1. vojak
Zupan	NASVIDENJE V NASLEDNJI VOJNI – režija Ž. Pavlović	Viktor Počivalnik
Kranjec	STRICI SO MI POVEDAL – režija F. Štiglic	Vojak

X. 2. REŽIJA

AMATERSKO GLEDALIŠČE ŽELEZAR Štore
Cankar KRALJ NA BETAJNOVI

X. 3. UPRAVNIK SLG CELJE

Shakespeare	KAR HOČETE	Pomorski kapitan
Preusler	RAZBOJNIK ROGOVILEŽ	Razbojnik Rogovilež
Mikeln	VEČERJA V VILI P.	Balmaš
Strindberg	SONATA STRAHOV	
Mrlič		
Molière	ZGRABITE SGANARELA	Glumač – več vlog
Andersen	DALEČ OD DVORCA	Glumač – več vlog

Brecht	OPERA ZA 3 GROŠE	Eddy
Patan	TV SNEGULJČICA	Režiser – pripovedovalec
Anouilh	ORNIFLE ALI SAPICA	Ornifle
Memet	EDMOND	Lastnik bara, policaj
Cankar	HLAPCI	Župan
Švarc	ZMAJ	Stražnik in ječar
Bulgakov	ŠKRLATNI OTOK	Kapetan Hatteras
Shaffer	ČRNA KOMEDIJA	Bamberger
Veras	ZELENA KAPICA	Bolno drevo, Lovec Jak
Wendt	TIČEV JAKA	Kuhar, Rabelj
Labiche	FLORENTINSKI SLAMNIK	Korporal
Držić	DUNDO MAROJE	2. gostilničar
Ažman	TRNULJČICA	Kralj Štefan
Möderndorfer	VAJA ZBORA	Eržen
Kreft	CELJSKI GROFJE	Sodnik
Shakespeare	TROILUS I KRESIDA	Calhas

Vskočil sem še v 9 manjših vlog

TV Slovenija

Jančar	PRIMOŽ TRUBAR	Vojak
Šprajc	ROŽNATE PRAVLJICE	Tožilec
Sehr	SRBSKO DEKLE	Carinik
Jurčič	HČI MESTNEGA SODNIKA	Robida
Buh	OMIZJE	Urednik Bojan

Gledališče DVA OBRAZA Celje

Feydeau	MAČEK V ŽAKLU	G. Hochkraut
Kumer	TROJKA TROJKICA	Direktor

KUD SVOBODA Žalec

Linhart	TA VESELI DAN ali MATIČEK SE ŽENI	Baron Naletel
---------	-----------------------------------	---------------

ZKŠT Žalec

Gobec	HMELJSKA PRINCESA – opereta	G. Homan
-------	-----------------------------	----------

XI. Nagrade in priznanja

Borut Alujevič je bil vsestransko uspešen kot igralec in kot upravnik. To potrjujejo vsaj tri nagrade oziroma priznanja:

1. nagrada Kultume skupnosti mesta Celja za vlogo Romaina Turnela v drami Bolha v ušesu;

2. srebrni Grb mesta Celja za predstave na celjskem Starem gradu in za organizacijo Dnevov komedije;

Slika 12
Podelitev srebrnega Grba mesta Celje, župan Bojan Šrot
(Vir: zasebna zbirka)

3. Red viteza akademskih palm od vlade Republike Francije za organizacijo in uveljavitev frankofonskih dnevov.

Slika 13
V viteza ga je povzdignila francoska veleposlanica
(Vir: zasebna zbirka)

XII. Drugi o Borutu Alujeviču

XII. 1. Pisni viri

XII. 1. 1. Katja Alujevič, hči

Moj oči

BORUT ALUJEVIČ je človek presežnikov – v mojih očeh. Je najmož (no, to bi sicer morali vprašati mojo mamo, ampak zagotovo je), bil je naj-sin (za svojo mamo je skrbel, ko je bila najbolj pomoči potrebna) in je naj-oče. Že od mojih najnežnejših let me je zavijal v vato in me branil pred zlim svetom. Kar preveč. Morda zato še do danes nisem pretrgala popkovine z njim in me dejstvo, da tudi on ni večen, navdaja z grozo.

Vedno sem se ga držala kot klop in ga čuvala v gledališču, ko sem večkrat gledala iste predstave ali presedela čas predstave pri gledališki frizerki, samo da sem ga imela pod nadzorom; čuvala sem ga na vaterpolskih tekmah, ki jih je sodil, in prerajžala z njim pol sveta – no, danes vem, da je bil to le del Slovenije in Hrvaške, takrat pa sem to tako dojemala – ter trepetala ob grožnjah: »Ubit ču te, sudija!« ; čuvala sem ga celo sama pred sabo, saj sem takoj zbrala dodatne moči in šla peš še nekaj metrov, preden sem spet začela sitnariti: »Oči,

ap«, ko mi je rekel, da mu po počilo srce, če me bo moral kar naprej nositi.

Joj, kako sem bila ponosna, ko so mi kje rekli: »A ti si pa njegova hčerka?« »Ja, in on je MOJ oči«.

Tudi v obdobju odraščanja je znal na pravi način krmariti mojo barko (seveda sem bila prepričana, da sem kapitan in krmar sama) in prezreti marsikatero neumnost, čeprav sem mislila, da je ni opazil. Bil je moj oporni steber v vseh stresnih situacijah in moj klovn ob vseh lepih trenutkih. Tak je bil moj oči. In tak je še danes, ko ga obožujeta tudi moja otroka.

Vedno je govoril: »Živali in otroci me imajo radi«. In res je tako. Cela skupina iz vrtca, ki sta ga obiskovala moja otroka Blaž in Tjaša, je v en znak dvignila roke ter se drla po cesti: »Lujó, Lujó!«, če so ga kje slučajno srečali. In ko je kandidiral za župana in so bile njegove slike razobešene po mestu, so otroci vodili svoje starše na popoldanske ekskurzije gledat Lujota.

Sliši se kičasto, ampak tako je. In zato se vedno nadvse raznežim ob televizijski reklami: »Merci, hvala, ker si.« ker govori mojo zgodbo.

Alujevič Katja

XII. 1. 2. mag. Tina Kosi, upravnica SLG Celje

MOJI SPOMINI NA BORUTA ALUJEVIČA

Upravnika SLG Celje sem spoznala, ko sem bila absolventka AGRFT in sta moji sošolki Barbara Vidovič in Barbara Medvešček dobili službo v celjskem gledališču. Takrat sem začela redno zahajati tja na premiere. Borut Alujevič, vsem bolj znan kot Lujo, je stal na vratih gledališča in pozdravljal prihajajoče goste. Spominjam se, da je bil izjemno pozoren in da je enako prijazno in s spoštovanjem pozdravljal tako starejše kolege kot nas študente. Ko sem čez nekaj časa prvič delala v SLG Celje kot dramaturginja, je bil prvi sestanek z njim presenetljivo prijeten. Prvič v življenju sem dobila spodoben honorar za moje delo in dogovor o pogodbi sva sklenila v kakšni minuti.

Čez nekaj let sem nastopila službo v SLG Celje kot dramaturginja na povabilo takratnega v. d. umetniškega vodje Staneta Potiska. Lujo mi je dejal: »Pridi, začni delat, da boš spoznala naše gledališče bolje in boš imela kasneje možnost, da prevzameš umetniško vodstvo.« To se je zgodilo že čez nekaj mesecev. Sprva sem se malo bala, kako bova sodelovala, saj je med nama generacijsko precejšnja razlika pa tudi kolegi iz različnih gledališč so bili polni najrazličnejših govoric. Poleg tega je bilo objektivno dejstvo, da je vsak

umetniški vodja v zadnjih dvajsetih letih v SLG Celje ostal le en mandat. Iz začetne previdnosti (z obeh strani) pa se je razvil izjemno lep odnos. Še v sanjah si nisem predstavljala, da se bom lahko s svojim šefom tako dobro razumela. Imela sem veliko idej, Borut pa dolgoletno gledališko prakso kot igralec in upravnik. Nikoli se ni vtikal v repertoar, izbor režiserjev, sprejem novih igralcev v službo ... Veliko pa mi je pomagal pri poznavanju specifik SLG Celje, samega mesta, stika z ljudmi. Zame je bil ne le najožji sodelavec, ampak pravi gledališki oče. Potrudil se je po svojih najboljših močeh, da je svoje znanje in izkušnje prenesel name, za kar sem mu hvaležna. Nanj me vežejo sami prijetni spomini in bilo mi je iskreno hudo, ko je iz gledališča odšel v zasluženo »penzijo«. Po drugi strani pa mu privoščim mir, počitek in prijetno življenje z družino, ki ga zaradi narave svojega dela prej verjetno ni imel dovolj.

mag. Kosi Tina, upravnica SLG Celje

XII. 1. 3. Miha Alujevič, sin

Oče

O očetu je pravzaprav najtežje pisati, ker je potrebno ves čas paziti na to, kaj je osebnega in kaj profesionalnega, predvsem z namenom, da tisto osebno ostane najino, oziroma moje in se ne prepleta z očmi javnosti.

O očetu lahko rečem, da je zaznamoval moje življenje na več straneh, pa vendar najbolj v poklicnem svetu. Če bi me kot otroka ne vodil s sabo v teater, bi se zagotovo ne odločil za ta poklic. Pa vendar sem mu hvaležen. Odprl mi je svet iluzij, ki ga lahko dosežejo le redki in imam srečo, da sem med njimi. Čeprav tudi iluzije in sanje včasih bolijo.

V poklicnem svetu me je naučil mnogo – tudi na najbolj grob način, ki se je kasneje izkazal za najboljšega – le tako sem namreč zmožel in uspel odrasti tako v svetu, kot v teatru.

Lahko rečem, da sem se ob njegovi pomoči naučil preživeti tako poslovno, kot ustvarjalno v norem svetu gledališča, hkrati pa mi je ves čas stal ob strani, čeprav takrat mogoče tega nisem vedel.

Kot igralca bi ga ocenil kot zelo talentiranega, ampak strašno trmastega in šele, ko sem se povsem uveljavil kot režiser, z njim

v igralskem smislu nisem imel več težav. Ko je videl in spoznal, da znam in da vem, kaj hočem kot režiser, se mi je prepustil voditi. Za tiste, ki niso iz gledališča, moram povedati, da je vrlina nezaupljivosti odlika izključno zelo talentiranih igralcev, in očeta štejem med njih.

Kot upravnik gledališča je za Celje in za gledališče storil mnogo. Čeprav so mu očitali nepotizem, naj povem, da se ni nikoli vmešaval v to, ali bom jaz kaj režiral ali ne. Tako v gledališču nisem režiral celih pet let, ker se s takratnim umetniškim vodjem Matijo Logarjem NIKAKOR nisva razmela in oče se je takrat umaknil. Danes sem tudi zaradi tega ponosen nanj.

Mislim, da je zaznamoval Celje in pa gledališče v takšni meri, da se ne da vsega opisati. In ko danes stopam v SLG Celje, mi je težko pri srcu. Nekako sem bil vaje, da me je sprejel, pa ga ni več v pisarni, zatorej ga vedno, ko vstopim v gledališče, pokličem po telefonu. Da je vsaj tako z mano v "njegovem" gledališču, ki pa mi je postalo veliko bolj tuje. Življenje gre naprej ...

Anekdot je ogromno, pa vendar nekaj najbolj duhovitih.

Kot desetletnega me je peljal s sabo na predstavo v Maribor, kjer je takrat gostoval v ansamblu v neki predstavi, ki je bila polna erotičnih in ljubezenskih prizorov. Čeprav me je postavil v

zaodrje in sem sledil predstavi (kot običajno vedno, ko sem bil še mlajši), sem po nekaj minutah pobegnil iz gledališča. Moj oče se je namreč na veliko (seveda odrsko) poljubljal s tujimi ženskami in to z večimi. To pa je bilo zame absolutno preveč. Danes, ko se sam soočam s takimi situacijami – bodisi da se moram na odru poljubljati, ali pa kot režiser zahtevam, da se kdo s kom poljublja, se vsakič nasmejem do solz. In skorajda vsi v slovenskem in hrvaškem gledališkem svetu poznajo mojo otroško "travmo" poljubljanja na odru.

Druga anekdota – moja prva profesionalna režija. V zasedbi so bili sami stari mački Anica Kumer, Drago Kastelic in seveda moj oče. Ko režiraš stare odrske mačke, ti kot režiserju ni potrebno narediti dosti, saj se le-ti kar sami porazporedijo po odru, sami razumejo, kaj morajo storiti in podobno.

Takrat pa je bilo potrebno mladega režiserja kaj naučiti. In so se mi vsi postavili na rampo (na začetek odra) in rekli: "No, zdaj pa nam pokaži kaj misliš." Ves prepoten in živčen sem se sprehajal po odru in jim dopovedoval, kaj želim od njih, oni pa so me gledali in se mi smejali.

Takrat sem bil seveda jezen, danes pa sem jim hvaležen. Če sem prebrodil tisto vajo z ljudmi, ki sem jih poznal in spoštoval, se danes ne bojim režirati, pa če bi bila na odru Vanessa Redgrave.

Alujevič Miha

XII. 1. 4. Slavko Deržek, prof.

Vitez

Shakespeare pravi, da je ves svet oder, mi, ljudje, pa smo le igralci. Vloge si težko izbiramo sami, velikokrat nam je kar dana, vsiljena, včasih pa nas življenje obdari z naklonjenostjo in režijo svojih odločitev lahko vzamemo v svoje roke in odigramo delček igre, ki se ji pravi življenje.

Borut Alujevič je imel srečo v svojem življenju. Dano mu je bilo postati dramski igralec in se na odru preleviti v osebe in usode junakov, ki niso bili on. Lujo (kot ga prijatelji kličemo) ni ne knez, ne kralj, vendar je čudovito pristno zaigral Hermana Celjskega. Zna biti odličen, pa tudi kdaj mrk, a publiko zna d vseh celjskih igralcev najbolj nasmejati. Iz Ljubljane je prišel v Celje zaradi ljubezni in ljubezni – ene osebne, druge profesionalne. Celjani smo ponosni nanj, saj je izbral še eno vlogo in nadvse uspešno prevzel vajeti upravnika celjskega gledališča, ki je v njegovem času doseglo velike uspehe. V njegovem mandatu so se začeli Dnevi komedije, katerih zaščitni znak je od nastanka festivala prav Borut Alujevič, s pozornim sprejemanjem in pozdravljanjem občinstva, vedno originalnem najavljanju predstave in vsakovečerni objavi komedijanta večera. Kandidiral je tudi za župana, a k sreči te vloge ni odigral, saj ga je gledališče bolj potrebovalo.

Boruta Alujeviča imam rad kot prijatelja, cenim in spoštujem ga pa tudi zaradi nečesa, za kar sem mu hvaležen. Kot pravi frankofon in frankofil mi je pomagal v Celju ustvariti še en festival: Frankofonski dan, ki bo v letu 2008 že jubilejni, 10. po vrsti. Ta dan, ki ga po navadi organiziramo v okviru Mednarodnega tedna frankofonije, je celjsko gledališče polno dijakov iz cele Slovenije, ki pridejo pogledat in poslušat, kaj so v francoščini ustvarili gledališki krožki slovenskih osnovnih šol, gimnazij, fakultete, včasih so med nastopajočimi tudi dijaki iz Francije. Gospod Alujevič jim je na voljo z nasveti, rekviziti z dobro voljo jim omili tremo ob pogledu na velik oder in dvorano. S svojim znanjem francoščine zašarmira predstavnike frankofonskih ambasad, ki zapuščajo Celje z lepimi vtisi tudi zaradi njega. Brez Boruta Alujeviča, njegove pozornosti in pripravljenosti za pomoč, tega pomembnega kulturnega dogodka, ki ga lahko štejemo med državne in mednarodne projekte, v Celju zagotovo ne bi bilo.

Svoj občutek za ljubezen za delo z mladimi talenti, svojo ljubezen do francoščine in svoje prijateljstva, pa je predvsem dokazal z režijskimi nasveti pri francoskih gledaliških predstavah in recitacijsko – glasbeno – plesnih šansonskih večerih, ki sva jih s soprogo Carmen ustvarjala z dijaki I. gimnazije v Celju. Sodelovanje z njim je bilo za dijake in naju dva izredno prijetno, bogato, poučno, koristno in svetovljansko, za kar sem mu zelo hvaležen. Ni čudno, da so te predstave doživljale navdušenje na gostovanjih doma in v tujini, mnogi izmed nastopajočih, pa so pristali v umetniških ali »francoskih« vodah.

Srčno upam, da bomo tudi sedaj, ko sva oba v pokoju, še ustvarili skupaj kašen uspešen francoski večer, pa še kakšen frankofonski dan, še naprej negovali francoski esprit, pokramljali in kakšno rekli po premierah, se poveselili ob jubilejih naših skupnih prijateljev in nazdravljali mlademu francoskemu vinu beaujolaisu, ko bo z njegovim prodornim glasom zopet zadonela francoska himna. Če tudi bodo to reprize, bodo vloge na novo odigrane. Če sem na začetku rekel, da gospod Borut Alujevič ni bil ne kralj in ne knez, moram povedati, da pa je zato pravi VITEZ!

Za zasluge pri širjenju francoske kulture mu je francoska vlada podelila visoko državno odlikovanje: Vitez Akademskih palm (Chevalier des Palmes academiques). Tako sva v Celju kar dva francoska viteza.

Bravo Monsieur le Chevalier et MERCI!

Deržek Slavko, prof.

XIII. Zaključek

Borut Alujevič, akademsko izobražen gledališki igralec, dve desetletji stalni član SLG Celje kot igralec in še dve desetletji kot upravnik, priložnostni komik, recitator, govornik, politični delavec, kreator gledališkega in kulturnega življenja v Celju, je po najinih ugotovitvah eden tistih ljudi, ki za druge naredijo več kot so dolžni. Zato sva ga uvrstila med zaslužne Celjane, ki so in še bodo prispevali k sožitju ljudi, dvigu kulture, kakovosti in človečnosti medsebojnih odnosov v mestu in njegovi okolici, urbi et orbi. Veliko Celjanov, posebej pa starejši, ga pozna še kot igralca, kot upravnika, kot člana mestnega sveta, pa tudi kot znanca iz sosednje ulice. Njegova zasluga je, da je SLG Celje ostalo poklicno in še razširilo repertoar. Kot igralec je igral v vseh zvrsteh, tudi v opereti, le v operi še ne. Obagaten z igralskim izkušnjami je znal izbirati igralski kader in je čutil njihov domet.

Njegova zasluga je, da je Celje dobilo vseslovenske Dneve komedije, ki so od leta 1992 vsako leto na sporedu konec februarja in v začetku marca kot parada smeha, satire in žlahtne komedije, ne poceni zabave. Ti dnevi sovpadajo z odhajajočo zimo in prihajajočo pomladjo, novim krogom življenja.

Da smo lahko podoživljali srednjeveški čas, čas gradov, grofov in tlačanov, nasledstvenih bojev, je spet zasluga Boruta Alujeviča, saj je na starem celjskem gradu uspel postaviti Kreftove Celjske grofe (1993) in Župančičevo Veroniko

Deseniško (1995). V skrbi za gledališko vzgojo mladih, saj si je treba vedno pridobivati občinstvo, ki bo razumelo igro in se znalo obnašati, iz katerega bodo tudi izšli bodoči igralci, igralke, režiserji, dramaturgi in drugi gledališki delavci, je uvrstil gledališke predstave tudi v dopoldanski in popoldanski čas. Za stalno in zvesto publiko so bile predstave po tradiciji zvečer.

Prav tako je Borut Alujevič kot upravnik SLG Celje prispeval k temu, da so se „prijeli“ in uveljavili takoimenovani frankofonski dnevi, ko v gledališču nastopajo dijaki s predstavami v francoskem jeziku, kjer prikažejo vso žlahtnost francoske kulture. Kultura pa je tako mednarodna, občečloveška.

Tako lahko uvidimo, da se naše domneve o Borutu Alujeviču kot igralcu z velikim umetniškim darom in uspešnem, domiselnem ter sposobnim upravnikom gledališčem potrdile.

Vseskozi je širil besedno umetnost med ljudmi, od otroških in šolskih let, v viharneškem in zrelem obdobju, pa tudi še potem, ko so minila velika pričakovanja, ko se človek nekako unese.

Z izbiro raziskovalnih metod sva zadovoljna, z njimi sva dobila celovito sliko človeka, ki je pomembno in odlično odigral do sedaj svojo življenjsko vlogo. Kot je omenjeno nekje spredaj, je do sebe in svojega dela preveč kritičen, nadvse pošten in skromen, naravnost pove svoje napake in slabosti, je pravi športnik in asket. Po vsem, kar zdaj poznavamo o Borutu Alujeviču, sva prepričana, da bi moral dobiti še prenekatero nagrado. Ker pa sebe ni znal izpostavljati, ga tudi drugi niso.

Za konec želimo, da še naprej teče „vir mu Hipokrene“ (Prešeren), da še naprej obožuje muze, kot so one njega, predvsem pa njegova zaščitnica Talija, ki ji je bil zvest vse življenje.

Želela sva prikazati predvsem dobre strani njegovega žitja in bitja, po katerih bo zapisan v zgodovino. In če si lahko vzameva „moč odločanja“, mu podeljujema naziv: „Borut Alujevič, osebnost mojega kraja“.

XIV. Literatura in viri

Pisni viri:

1. Alujevič Katja, Celje november 2007
2. Alujevič Miha, Celje november 2007
3. Deržek Slavko, prof., Celje november 2007
4. Kosi Tina, upravnica SLG Celje, Celje november 2007
5. Leksikon CZ, Ljubljana 1976
6. Mala splošna enciklopedija, od A do G, DZS, Ljubljana

Gledališki listi:

1. - Bolha v ušesu, 1983
2. - Herman celjski, junij 1993
3. - Ornifle ali sapica, maj 1989
4. - Osvajalec, december 1989
5. - Zelena kapica, november 1993
6. - Zgrabite Sganarela, september 1987
7. - Zbornik ob 55. letnici SLG Celje, Celje 2006

Ustni viri:

1. Alujevič Borut, november 2007
2. Deržek Slavko, december 2007